

SFĂRIMAREA PIETRELOR DE HOTAR, O FORMĂ A LUPTEI ANTIFEUDALE ÎN ORAȘUL BUCUREȘTI

de LIVIU ȘTEFANESCU

Istoria orașului București a înregistrat de-a lungul orînduirii feudale numeroasele manifestări viguroase ale luptei orășenilor, — meșteșugari, tîrgoveți, negustori, sărăcimea periferiilor — împotriva asupraii feudale. Acordînd importanță unor aspecte puțin semnificative pentru viața și activitatea maselor populare — adevăratul făuritor al istoriei — istoriografia burgheză sau a neglijat aspectele luptei de clasă împotriva asupraii feudale sau atunci cînd a făcut să se ivească răsunetul unor răscoale populare în fața documentelor și știrilor de netăgăduit, a deformat sau chiar a denaturat explicarea cauzelor violentelor ciocniri dintre clasele sociale antagoniste.

Apariția și dezvoltarea relațiilor de producție capitaliste a adus în centrul frămîntărilor sociale și în orașul București problema centrală a luptei împotriva feudalilor și anume proprietatea imobiliară. Exploatați sîngeros pe terenurile mănăstirilor, boierilor sau ale domniei, în căsuțe și prăvălii modeste din lemn vătucit, tîrgoveții, cele mai adeseori mici negustori, slujbași și meseriași, s-au ridicat întotdeauna împotriva asupraitorilor lor. De la simple proteste individuale împotriva chiriiilor mari sau în continuă înălțare pînă la judecăți interminabile sau ridicări violente, istoria frămîntată a orașului București a consemnat toate aceste încercări repetate ale maselor pentru un trai omenesc, mai bun.

Veacul al XVIII-lea este, prin rolul de tranziție de la orașul feudal spre orașul capitalist, un răstimp îndelungat în care s-au manifestat diferite forme ale luptei antifeudale.¹ Creșterea puterii economice, a importanței capitalei Țării Romînești, înmulțirea meșteșugarilor și negustorilor, mărirea volumului operațiunilor comerciale, loc de întîlnire a unor intense afaceri ale negustorilor locali și din orașele dunărene și transilvănene, orașul București cunoaște în acest secol o surprinzătoare dezvoltare. La necesitatea propriei dezvoltări se adaugă nu numai repetatele distrugerii cauzate orașului de războaiele austro-ruso-turce², ci, ceea ce constituie elementul prețios pentru înțelegerea luptei antifeudale a bucureștenilor, acum se ivesc tocmai

¹ I. Ionașcu, *București, pagini de istorie*, București, 1961, p. 42—45.

² I. Ionașcu, *Ibidem*, p. 46, 47.

momentele politice proprice acțiunilor lor sociale, în scurtele răstimpuri de slabă acțiune a aparatului central și propriu de reprimare al feodalilor.

Un document din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea surprinde într-o caracteristic de lapidară menționare, un emoționant moment al luptei antif feudale a orășenilor bucureșteni. În anaforaua lor, doi slujbași ai domniei — Ianache fost clucer de arie și Dumitrache al doilea logofăt — înștiințează, la 3 iunie 1766, despre investigațiile ce au făcut în oraș, pentru delimitarea locurilor moștenitorilor postelnicului Mihai Rudeanu.

Mărturiile unor oameni în vîrstă de aproape 60 de ani, chestionați de slujbașii domnești indică certitudinea evenimentelor petrecute în timpul războiului austro-ruso-turc din 1735—1739. În „vremea trecutei după urmă răzmiriți“ — cum se exprimă slujbașii domniei — locuitorii vecini ai puternicului feudal s-au ridicat împotriva apăsătoarei situații de embaticari și sfărîmînd cu topoarele pietrele de hotar care mărgineau curtea și grădina acestuia de moșia mitropoliei au luat cu forța teren pe care și-au făcut case. Din cei peste 10 participanți la această soluționare prin forță a intereselor lor vitale, documentul menționează trei : Drăghici băcanul, Nica călărețul și Dragomir țiganul. Cel din urmă fusese grădinar al boierilor Rudeni. Drăghici băcanul mărturisește personal — aceasta după ce trecuseră mai bine de treizeci de ani — „că și elu la acei bolovani au tăiat cu toporul“.

Așezată în mahalaua denumită la sfîrșitul secolului a Gorganului, proprietatea feudală a boierului Mihai Rudeanu se mărginea de o parte cu podul Calicilor, azi Calea Rahovei. de altă parte cu moșia mitropoliei, întinzîndu-se pînă sub dealul vestit în vii al Bucureștilor. La 1752 cea mai mare parte a acestei întinse proprietăți ajunsă prin răscumpărare și apoi zalogire în mîna unui „Ștefan copilul sîn popei Șerban“, este vîndută „codri, codri, pînă la acei ce sânt acum locuitori pã dînsul cu casă“.

Documentul relatează și alte interesante informații privitoare la regimul proprietății de teren și case în București. Înmulțirea vînzărilor și cumpărărilor de teren, fărămițarea marilor proprietăți feudale cu sau fără violență este un proces obiectiv al perioadei de trecere de la feudalism la capitalism.

Sfărîmarea pietrelor de hotar, ca formă a luptei de clasă în orînduirea feudală, este rar surprinsă în documente. În orașul București documentul menționat mai sus adaugă la cunoașterea noastră un eveniment prețios pentru explicarea formării proprietății imobiliare personale a unor noi pături sociale în plin proces de formare.

² Arh. St. Buc., *Mitropolia București* CXXXIX/3.